

**Wyrok z dnia 14 lutego 1997 r.
II UKN 79/96**

1. Wydając decyzję o wymierzeniu dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne pracowników na podstawie § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.), ZUS działając na wniosek uprawnionego organu nie ma obowiązku kontrolowania czy i w jaki zakresie doszło do przekroczenia dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

2. Przepis art. 393 pkt 5 KPC nie wyłącza kasacji w sprawie opisanej w punkcie pierwszym.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Tyszel, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 1997 r. sprawy z wniosku Kombinatu Cementowo-Wapienniczego "W." Spółka Akcyjna w D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o składkę na ubezpieczenie społeczne, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 12 września 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 27 listopada 1995 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z.W. wymierzył Kombinatowi Cementowo-Wapienniczemu "W." SA w D., poczynając od dnia 1 grudnia 1995 r., dodatkową składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości 7% podstawy wymiaru składki w związku z wnioskiem Okręgowego Inspektora Pracy w Ł. z dnia 31 października 1995 r. Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy wskazał art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.) oraz § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.).

Odwołanie Kombinatu od tej decyzji Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił wyrokiem z dnia 15 lipca 1996 r. Sąd ustalił, że wniosek Okręgowego Inspektora Pracy w Ł. o wymierzenie dodatkowej składki był spowodowany systematycznym wzrostem w latach 1993-1995 liczby pracowników bezpośrednio produkcyjnych zatrudnionych w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia.

Przekroczenie NDS pyłów w 1993 r. występowało na 24 stanowiskach pracy i obejmowało 152 osoby. Przekroczenie NDN hałasu występowało na 17 stanowiskach obejmując 84 osoby. Liczby te uległy znacznemu podwyższeniu w roku 1994 i pierwszym półroczu 1995 r., dochodząc odpowiednio do 50 stanowisk z 239 osobami pracującymi w warunkach przekroczenia NDS pyłów i 29 stanowisk z 138 osobami w warunkach przekraczających NDN hałasu. W toku postępowania odwoławczego Państwowa Inspekcja Pracy-Okręgowy Inspektorat Pracy w Ł. potwierdził prawidłowość działania Inspektora Pracy.

Apelację od tego wyroku wniesioną przez Kombinat Cementowo-Wapienniczy Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił. Sąd ten podzielił trafność zarzutu apelującego, że w postępowaniu sądowym kontrolą winny być objęte także merytoryczne przesłanki decyzji "warunkujące ocenę, czy ustalenia uprawnionego inspektora uzasadniały wymierzenie dodatkowej składki", doszedł jednak do przekonania, że zaskarżony wyrok jest zasadny. Fakt, że wyniki pomiarów w II półroczu 1995 r. i I półroczu 1996 r. wykazały poprawę warunków pracy, nie mógł mieć wpływu na ocenę sprawy, która dotyczy innego okresu. Utrzymująca się poprawa warunków pracy uczyniła skutecznymi starania zakładu pracy o zaprzestanie pobierania dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją Kombinat i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. oraz przepisów postępowania "poprzez nieustosunkowanie się do przedstawionych dowodów w postaci protokołów kontroli Państwowej Inspekcji Pracy ze stycznia i lipca 1996 r.", wniósł "o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uchylenie decyzji ZUS lub uchylenie... wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu lub Sądowi Wojewódzkiemu w Łodzi".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 392 § 1 KPC kasacja do Sądu Najwyższego przysługuje stronie od wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji i kończącego postępowanie w sprawie (a więc wyroku oddalającego apelację, albo zmieniającego wyrok sądu pierwszej instancji i orzekającego co do istoty sprawy).

W rozpoznawanej sprawie kasacja jest możliwa i nie wyłączona przedmiotowo przez przepis art. 393 pkt 1 i 5 KPC. Przedmiotem sprawy jest zasadność wymierzenia skarżącemu dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne w oparciu o § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.). Ma ona więc odmienny charakter od sprawy dotyczącej określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników (§ 7 powołanego rozporządzenia), w której kasacja nie jest dopuszczalna w myśl art. 393 pkt 5 KPC. Biorąc pod uwagę tę okoliczność oraz wartość przedmiotu zaskarżenia (znacznie wyższa niż pięć tysięcy złotych), przyjęto dopuszczalność kasacji w rozpoznawanej sprawie.

Kasacja może być oparta na naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego

wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub (i) naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ KPC). W niniejszej sprawie - jako jej podstawy - powołano nie tylko naruszenie prawa materialnego, ale także naruszenie przepisów postępowania, z tym że nie wskazano jakie przepisy procedury i w jakim stadium postępowania przed sądem drugiej instancji zostały naruszone. Takie określenie podstawy kasacji nie odpowiada wymaganiom zawartym w art. 393³ KPC i stąd uniemożliwia - w tym zakresie - kontrolę sądową kasacji.

Nie jest natomiast uzasadniona kasacja, gdy zarzuca naruszenie przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego, to jest § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. Przepis ten wskazuje na obowiązek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wymierzenia dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne pracowników zakładu pracy, w którym stwierdzono pogorszenie warunków pracy, wyrażające się między innymi wzrostem udziału liczby zatrudnionych w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia oraz przy pracach szczególnie uciążliwych w liczbie zatrudnionych bezpośrednio przy produkcji, o ile okręgowy inspektor pracy Państwowej Inspekcji Pracy złożył taki wniosek.

Mimo więc że decyzja w tym przedmiocie - jako dotycząca wymierzenia składek na ubezpieczenie społeczne - należy do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i podlega zaskarżeniu (art. 11 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych - tekst jednolity Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.), to jednak jej merytoryczną podstawą jest wniosek uprawnionego inspektora pracy Państwowej Inspekcji Pracy, który podlega kontroli przewidzianej w ustawie z dnia 6 marca 1981 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (jednolity tekst: Dz. U. z 1985 r. Nr 54, poz. 276 ze zm.). W tej sprawie wystąpienie Okręgowego Inspektora Pracy w Ł. z dnia 31 października 1995 r. o wymierzenie dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne było weryfikowane w trakcie postępowania odwoławczego przed Państwową Inspekcją Pracy - Okręgowym Inspektoratem Pracy w Ł., który w piśmie z dnia 27 lutego 1996 r. potwierdził prawidłowość działania Okręgowego Inspektora Pracy. W takiej sytuacji organ rentowy nie ma obowiązku kontrolowania, czy i w jakim zakresie doszło do przekroczenia dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, działając jedynie na wniosek uprawnionego organu.

Postępowanie sądowe objęło ocenę merytorycznych przesłanek decyzji i potwierdziło pogorszenie warunków pracy w Kombinacie, gdy chodzi o czynnik wymieniony w § 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. Ocena zagrożeń zawodowych objęła lata 1993-1995 i wykazała systematyczny wzrost liczby pracowników, bezpośrednio produkcyjnych, zatrudnionych w warunkach przekroczenia najwyższych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, to zaś uzasadniało wniosek okręgowego inspektora pracy i decyzję organu rentowego kontrolowaną w toku postępowania instancyjnego w tej sprawie. Takie stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone na podstawie oceny materiału dowodowego nie narusza przepisów postępowania i nie podlega, w zakresie trafności ustaleń faktycznych, kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym. Nie jest trafny podniesiony w kasacji zarzut naruszenia prawa materialnego polegający na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, że na ocenę zasadności i zgodności z prawem zaskarżonej decyzji nie mogą mieć wpływu

wyniki pomiarów za drugie półrocze 1995 r. i pierwsze półrocze 1996 r. Takie stanowisko Sądu odpowiada prawu, skoro okoliczności te nie dotyczą okresu poddanego kontroli inspektora pracy. Wykazują one pewną poprawę w zakresie dotąd istniejących uchybień i jako takie mogą uzasadniać wystąpienie przez uprawniony organ do Oddziału ZUS o zaniechanie wymierzania dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne, ale nie czynią zaskarżonej decyzji "automatycznie" bezzasadną.

Te wszystkie okoliczności dają podstawę do stwierdzenia, że kasacja nie jest oparta na usprawiedliwionych podstawach, co mając na uwadze orzeczono jak w sentencji po myśli art. 393¹² KPC.

=====